

Андрій КОРЕНЕВ

голова Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Єлизавета БОЙКО

здобувачка вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОЛІТИЧНІ ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Актуальність даної проблеми зумовлена загальнолюдською цінністю своїх прав як громадянина. Першочерговою цінністю громадянина є його права, свободи та інтереси. Так склалося, що права людини та громадянина є історично нестійким критерієм, який насамперед еволюціонує з народом країни та самої державою. Ю. Разметаєва зазначає, «однією з властивостей прав людини є їхня здатність вважатися універсальною цінністю, тобто вони мають значення для будь-якого суспільства громадянського типу, незалежно від національно-культурного контексту» [1].

Впливають на діяльність різноманітних державних органів, громадських об'єктів та надають людині участь у громадському житті саме політичні права й свободи, як це зазначає О. М. Гончаренко [2].

Перед тим як розглядати політичні права та свободи людини і громадянина, слід зазначити саме поняття політичних прав та свобод людини, тобто це – забезпечені не лише Основним законом України, а взагалі системою законодавства права, які надають можливість захисту від держави та безпосередньо дають можливість відтворення людиною участь в суспільно-політичному житті країни. Політичні права є невідривною складовою незалежної держави, саме вони закладають фундаментальний характер демократичної країни.

Отож, можна визначити, що саме політичні права і свободи спрямовані на реалізацію громадянина як самостійного, активного та вільного учасника в політиці й в самому політичному процесі. Таким способом, реалізується ґрунтовний принцип взаємовідносин громадян між демократичною державою та відчуження особи долається. Як колективно, так і індивідуально вони можуть відтворюватися людиною та громадянином [3].

Як особистими, так і політичними конституційно закріпленими правами можна визначити такі:

- право на свободу слова та думки;
- свободу світогляду і віросповідання;
- свободу пересування;
- право проводити збори, мітинги, походи та збиратися мирно;
- направляти письмові звернення;
- право на участь у професійних спілках.

Ці вищеперелічені права є гарантованими державою абсолютно усім індивідам та не вимагаються наявності громадянства в осіб [5].

Право на свободу об'єднання в політичні партії, право бути членом політичної партії та право на участь в управлінні державними справами, у референдумах, право обирати та бути обраним на відміну від зазначених нами вище прав і свобод мають тільки громадяни України, адже вони сприяють формулюванню вираженої волі громадян, впливають на все суспільство та державу в цілому [5].

Громадянське право на участь в управлінні державними справами, у місцевих та всеукраїнських референдумах; право вільно обирати та бути обраними до органів місцевого самоврядування та державної влади є найбільш системоутворюючими та узагальнюючими політичними правами які знаходяться в центрі та мають більш виражений характер в формуванні органів держави [4].

Забезпечення законних інтересів асоціацій прав та їх дотримання є невідкладним обов'язком держави. Забороняється втручання в діяльність асоціацій державним органам та їх посадовими

особами, якщо діяльність відтворюється згідно з чинним законодавством України. Також, затверджується судовий порядок дотримання захисту законних інтересів та прав політичних партій. Виходячи з цього, закон передбачає й низку обмежень на свободу асоціацій. Ці обмеження, перш за все пов'язані з заборонаю діяльності та створенні асоціацій, мета, дії та цілі яких направлена на крах або насильницьке повалення діючого конституційного ладу, порушення безпеки, цілісності та порядку в державі, утворення військових формувань, побудження до релігійної, національної та расової ворожнечі серед суспільства [6].

Конституційно закріплене право на свободу зборів, вуличних походів, демонстрацій та мітингів лежить серед одних політичних прав та свобод, які входять до правового статусу громадянина. Що саме мається на увазі під цими термінами? Право збиратися є результатом думки судів на відносно індивідуальної свободи слова та індивідуальної свободи особистості. Як важливий елемент правового статусу громадянина – свобода маніфестацій являє собою тісно пов'язане з іншими свободами, правами та обов'язками громадян суб'єктивне право. Метою якого постає вплив на суспільні та державні органи шляхом формуванню й погодженню громадської думки та його висказування відповідно до різних суспільно життєвих питань, участі їх у вирішенні конкретних питань повсякденного життя та управлінні суспільним життям людини [6].

Також, слід зазначити що громадське право на свободу зборів, мітингів, вуличних рухів, демонстрацій та пікетувань тісно пов'язане з свободою вільного висловлення думок, переконань та слів.

Як на думку Т. Заворотченко, то порядок створення, висловлення та взяття участі громадянами у публічно-масових заходах повинно регламентуватися Указом Президента України «Про затвердження Тимчасового положення «Про порядок повідомлення органів місцевої влади і місцевого самоврядування про проведення мітингів, вуличних рухів, демонстрацій і пікетувань на вулицях, площах та в інших громадських місцях населеного пункту». До прийняття відповідного закону, покликаного регулювати порядок організацій, повідомлення і проведення публічних масових заходів – цей указ буде діяти. Відповідне положення має передбачувати порядок повідомних проведенень публічних масових заходів. З цим твердження важко не погодитись [6].

Виходячи з результатів дослідження, можна зазначити що розуміння ролі та цінностей громадянського суспільства є одним з найважливіших критерієм в системі захисту прав, свобод людини та громадянина. Політичні права і свободи, повнота їх розуміння, обсяг та гарантованість слугує позитивним показником для статусу своїх прав громадянами в незалежній, процвітаючій та демократичній країні. У сьогоднішніх умовах, можна дійти висновку, що країна насамперед гарантує суспільству захист та розуміння, а отже політичні права та свободи громадян мають неабиякий високий рівень захищеності в нашій незалежній Україні.

1. Разметаєва Ю. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства. Юридичний вісник, 2006, № 1, 109–112 с.

2. Гончаренко О. М. Права людини в Україні. Київ: «Знання», 2008, 207 с.

3. Ільницька У. Політичні права і свободи громадян: нормативно-правове забезпечення та механізми реалізації у демократичних державах. *Наукові праці*. № 185. 37-41 с.

4. Петришин О., Барабаш Ю. Науково-практичний коментар Конституції України. Національна академія правових наук України, 2-ге видання, переробл. і допов., Харків: Право, 2011, 1128 с.

5. Бельо Л. Ю. Політичні права та свободи, їх зміст та правові гарантії. *Право і суспільство*. № 2, 2018, 6 с.

6. Заворотченко Т. М. Теоретико-правовий аналіз політичних прав і свобод людини й громадянина в Україні, Дніпро, 2011, 11 с.